

Συλλογή της Νομολογίας

ΑΠΟΦΑΣΗ ΤΟΥ ΔΙΚΑΣΤΗΡΙΟΥ (έκτο τμήμα)

της 9ης Φεβρουαρίου 2017¹

«Προδικαστική παραπομπή — Κανονισμός (ΕΚ) 4/2009 — Άρθρο 41, παράγραφος 1 — Αναγνώριση της εκτελέσεως αποφάσεων και της συνεργασίας σε θέματα υποχρεώσεων διατροφής — Εκτέλεση αποφάσεως σε κράτος μέλος — Υποβολή της αιτήσεως απευθείας στην αρμόδια αρχή του κράτους μέλους εκτελέσεως — Εθνική νομοθεσία που απαιτεί την υποβολή στην κεντρική αρχή του κράτους μέλους εκτελέσεως»

Στην υπόθεση C-283/16,

με αντικείμενο αίτηση προδικαστικής αποφάσεως δυνάμει του άρθρου 267 ΣΛΕΕ, που υπέβαλε το High Court of Justice (England and Wales), Family Division [ανώτερο δικαστήριο (Αγγλία και Ουαλία), τμήμα οικογενειακού δικαίου, Ηνωμένο Βασίλειο] με απόφαση της 11ης Απριλίου 2016, η οποία περιήλθε στο Δικαστήριο στις 23 Μαΐου 2016, στο πλαίσιο της δίκης

M. S.

κατά

P. S.,

ΤΟ ΔΙΚΑΣΤΗΡΙΟ (έκτο τμήμα),

συγκείμενο από τους E. Regan, πρόεδρο τμήματος, A. Arabadjiev και C.G. Fernlund (εισηγητή), δικαστές,

γενικός εισαγγελέας: Y. Bot

γραμματέας: A. Calot Escobar

έχοντας υπόψη την έγγραφη διαδικασία,

λαμβάνοντας υπόψη τις παρατηρήσεις που υπέβαλαν:

- η M. S., εκπροσωπούμενη από τους T. Scott, QC, και E. Bennet, barrister, κατόπιν εντολής της M. Barnes, solicitor,
- η Ιταλική Κυβέρνηση, εκπροσωπούμενη από την G. Palmieri, επικουρούμενη από τον M. S. Fiorentino, avvocato dello Stato,
- η Φινλανδική Κυβέρνηση, εκπροσωπούμενη από την H. Leppo,
- η Ευρωπαϊκή Επιτροπή, εκπροσωπούμενη από τον M. Wilderspin,

¹ — * Γλώσσα διαδικασίας: η αγγλική

κατόπιν της αποφάσεως που έλαβε, αφού άκουσε τον γενικό εισαγγελέα, να εκδικάσει την υπόθεση χωρίς ανάπτυξη προτάσεων,

εκδίδει την ακόλουθη

Απόφαση

- 1 Η αίτηση προδικαστικής αποφάσεως αφορά την ερμηνεία του κανονισμού (ΕΚ) 4/2009 του Συμβουλίου, της 18ης Δεκεμβρίου 2008, για τη διεθνή δικαιοδοσία, το εφαρμοστέο δίκαιο, την αναγνώριση και εκτέλεση αποφάσεων και τη συνεργασία σε θέματα υποχρεώσεων διατροφής (ΕΕ 2009, L 7, σ. 1).
- 2 Η αίτηση αυτή υποβλήθηκε στο πλαίσιο ένδικης διαφοράς μεταξύ της M. S., κατοίκου Γερμανίας, και του P. S., κατοίκου Ηνωμένου Βασιλείου, σχετικά με απαιτήσεις διατροφής.

Το νομικό πλαίσιο

Ο κανονισμός 4/2009

- 3 Οι αιτιολογικές σκέψεις 9, 27, 31 και 32 του κανονισμού 4/2009 έχουν ως εξής:
 - «(9) Ο δικαιούχος διατροφής θα πρέπει να είναι σε θέση να επιτυγχάνει εύκολα, σε ένα κράτος μέλος, απόφαση που θα είναι αυτομάτως εκτελεστή σε άλλο κράτος μέλος χωρίς να απαιτείται καμία διαδικασία.
 - [...]
 - (27) Θα πρέπει επίσης να περιορισθούν κατά το δυνατόν οι διατυπώσεις εκτέλεσης που θα μπορούσαν να δημιουργήσουν μεγαλύτερη επιβάρυνση για τον δικαιούχο της διατροφής. [...]
 - [...]
 - (31) Προκειμένου να διευκολυνθεί η διασυννοριακή είσπραξη των αξιώσεων διατροφής, θα πρέπει να θεσπισθεί σύστημα συνεργασίας μεταξύ των κεντρικών αρχών που ορίζονται από τα κράτη μέλη. Οι αρχές αυτές θα πρέπει να βοηθούν τους υπόχρεους και τους δικαιούχους διατροφής να επικαλούνται τα δικαιώματά τους σε άλλο κράτος μέλος με την υποβολή αιτήσεων αναγνώρισης, κήρυξης εκτελεστότητας και εκτέλεσης ήδη υπάρχουσών αποφάσεων, τροποποίησης των αποφάσεων αυτών ή έκδοσης απόφασης. Θα πρέπει να ανταλλάσσουν επίσης πληροφορίες για τον εντοπισμό των οφειλετών και των δικαιούχων και τον προσδιορισμό των εισοδημάτων και των περιουσιακών τους στοιχείων, εφόσον απαιτείται. [...]
 - (32) [...] Το κριτήριο βάσει του οποίου προσδιορίζεται το δικαίωμα προσώπου να ζητά τη συνδρομή κεντρικής αρχής, θα πρέπει να είναι λιγότερο αυστηρό από το κριτήριο σύνδεσης της “συνήθους διαμονής” που χρησιμοποιείται σε άλλα σημεία του παρόντος κανονισμού. Ωστόσο, το κριτήριο της “διαμονής” πρέπει να αποκλείει την απλή παρουσία.»
- 4 Το κεφάλαιο IV του κανονισμού αυτού φέρει τον τίτλο «Αναγνώριση, εκτελεστότητα και εκτέλεση των αποφάσεων». Περιλαμβάνει τα άρθρα 16 έως 43.

- 5 Υπό τον τίτλο «Κατάργηση της κήρυξης της εκτελεστότητας (exequatur)», το άρθρο 17 του εν λόγω κανονισμού, που περιλαμβάνεται στο τμήμα 1 του κεφαλαίου IV, το οποίο αφορά τις «[α]ποφάσεις που εκδίδονται σε κράτος μέλος το οποίο δεσμεύεται από το Πρωτόκολλο της Χάγης του 2007», ορίζει τα εξής στην παράγραφο 1:

«Οι αποφάσεις που εκδίδονται σε κράτος μέλος που δεσμεύεται από το Πρωτόκολλο της Χάγης του 2007 αναγνωρίζονται σε άλλο κράτος μέλος χωρίς να πρέπει να εφαρμοσθεί καμία διαδικασία και χωρίς δυνατότητα προσβολής της αναγνωρίσεώς τους.»

- 6 Το τμήμα 1 του εν λόγω κεφαλαίου IV του κανονισμού 4/2009 περιλαμβάνει επίσης το άρθρο 20. Το άρθρο αυτό, που φέρει τον τίτλο «Εγγραφα για τους σκοπούς της εκτέλεσης», προσδιορίζει στην παράγραφο 1 τα έγγραφα τα οποία ο επισπεύδων προσκομίζει «στις αρμόδιες για την εκτέλεση αρχές».

- 7 Το άρθρο 41 του κανονισμού 4/2009, που φέρει τον τίτλο «Διαδικασία και όροι εκτελέσεως», ορίζει στην παράγραφο 1 τα εξής:

«Με την επιφύλαξη των διατάξεων του παρόντος κανονισμού, η διαδικασία εκτέλεσης αποφάσεων που εκδόθηκαν σε άλλο κράτος μέλος διέπεται από το δίκαιο του κράτους μέλους της εκτέλεσης. Απόφαση που έχει εκδοθεί σε κράτος μέλος και είναι εκτελεστή στο κράτος μέλος εκτελέσεως εκτελείται υπό τους ίδιους όρους με τις αποφάσεις που εκδίδονται στο τελευταίο αυτό κράτος μέλος εκτέλεσης.»

- 8 Το κεφάλαιο V του κανονισμού 4/2009, το οποίο φέρει τον τίτλο «Πρόσβαση στη δικαιοσύνη», περιλαμβάνει τα άρθρα 44 έως 47. Το άρθρο 45, το οποίο φέρει τον τίτλο «Περιεχόμενο της νομικής αρωγής», προβλέπει τα εξής:

«Η νομική αρωγή που χορηγείται δυνάμει του παρόντος κεφαλαίου αφορά την απαιτούμενη συνδρομή ώστε οι διάδικοι να είναι σε θέση να πληροφρούνται και να διεκδικούν τα δικαιώματά τους και προκειμένου να εξασφαλισθεί ότι οι αιτήσεις τους, είτε μέσω των κεντρικών αρχών είτε απευθείας στις αρμόδιες αρχές, τυγχάνουν πλήρους και αποτελεσματικής διεκπεραίωσης. [...]

[...]»

- 9 Τα άρθρα 49 έως 63 του ίδιου κανονισμού περιλαμβάνονται στο κεφάλαιο VII αυτού, το οποίο φέρει τον τίτλο «Συνεργασία μεταξύ κεντρικών αρχών». Το άρθρο 49, που φέρει τον τίτλο «Καθορισμός [κεντρικών] αρχών», προβλέπει στην παράγραφο 1:

«Κάθε κράτος μέλος ορίζει μια κεντρική αρχή στην οποία ανατίθενται τα καθήκοντα που επιβάλλει στις αρχές αυτές ο παρών κανονισμός.»

- 10 Το άρθρο 51 του κανονισμού 4/2009, που φέρει τον τίτλο «Ειδικά καθήκοντα των κεντρικών αρχών», προβλέπει στην παράγραφο 1:

«Οι κεντρικές αρχές παρέχουν αρωγή σε σχέση με τις αιτήσεις δυνάμει του άρθρου 56. Ειδικότερα:

α) διαβιβάζουν και παραλαμβάνουν τις εν λόγω αιτήσεις,

β) κινούν ή διευκολύνουν την κίνηση διαδικασιών σε σχέση με τις αιτήσεις αυτές.»

- 11 Κατά το άρθρο 55 του κανονισμού αυτού, το οποίο φέρει τον τίτλο «Αίτηση μέσω των κεντρικών αρχών»:

«Κάθε αίτηση δυνάμει του παρόντος κεφαλαίου διαβιβάζεται μέσω της κεντρικής αρχής του κράτους μέλους στο οποίο διαμένει ο αιτών στην κεντρική αρχή του κράτους μέλους στο οποίο υποβάλλεται η αίτηση.»

- 12 Το άρθρο 56 του εν λόγω κανονισμού, το οποίο φέρει τον τίτλο «Διαθέσιμες αιτήσεις», ορίζει τα εξής:

«1. Δικαιούχος διατροφής που επιδιώκει την είσπραξη διατροφής δυνάμει του παρόντος κανονισμού δύναται να υποβάλλει τις ακόλουθες αιτήσεις:

[...]

β) την εκτέλεση απόφασης που έχει ληφθεί ή αναγνωρισθεί στο κράτος μέλος στο οποίο υποβάλλεται η αίτηση,

[...]

4. Εάν δεν προβλέπεται άλλως στον παρόντα κανονισμό, οι αιτήσεις που αναφέρονται στις παραγράφους 1 και 2 διέπονται από το δίκαιο του κράτους μέλους στο οποίο υποβάλλεται η αίτηση και από τις διατάξεις περί διεθνούς δικαιοδοσίας του εν λόγω κράτους μέλους.»

- 13 Το άρθρο 76 του κανονισμού 4/2009, με τίτλο «Έναρξη ισχύος», ορίζει τα εξής:

«Ο παρών κανονισμός αρχίζει να ισχύει την εικοστή ημέρα από τη δημοσίευσή του στην *Επίσημη Εφημερίδα της Ευρωπαϊκής Ένωσης*.

[...]

Ο παρών κανονισμός εφαρμόζεται, με την εξαίρεση των διατάξεων που αναφέρονται στο δεύτερο εδάφιο, από τις 18 Ιουνίου 2011, με την επιφύλαξη ότι το πρωτόκολλο της Χάγης του 2007 είναι εφαρμοστέο στην Κοινότητα αυτήν την ημερομηνία. Άλλως, ο παρών κανονισμός εφαρμόζεται από την ημερομηνία εφαρμογής του εν λόγω πρωτοκόλλου στην Κοινότητα.

[...]»

Το δίκαιο του Ηνωμένου Βασιλείου

- 14 Το άρθρο 4 του παρατήματος 1 του Civil Jurisdiction and Judgments (Maintenance) Regulations 2011 [κανονιστική ρύθμιση του 2011 για τη δικαιοδοσία και τις δικαστικές αποφάσεις σε αστικές υποθέσεις (υποχρεώσεις διατροφής)] ορίζει τα εξής:

«1. Με την επιφύλαξη των διατάξεων της παραγράφου 2, όταν απόφαση περί διατροφής πρέπει να εκτελεστεί στο Ηνωμένο Βασίλειο δυνάμει του τμήματος 1 του κεφαλαίου IV του κανονισμού [4/2009], το δικαστήριο στο οποίο πρέπει να υποβληθεί η αίτηση εκτελέσεως είναι

a) στην Αγγλία και την Ουαλία, το Family Court,

[...]

2. Η αίτηση περί εκτελέσεως διαβιβάζεται στο Family Court [...] (“δικαστήριο εκτελέσεως”)

a) στην Αγγλία και την Ουαλία, από τον Lord Chancellor,

[...]

4. Για τους σκοπούς της εκτελέσεως αποφάσεως περί διατροφής,

a) η απόφαση έχει την ίδια ισχύ και παράγει τα ίδια αποτελέσματα,

b) το δικαστήριο εκτελέσεως έχει τις ίδιες εξουσίες, και

c) η διαδικασία εκτελέσεως ή η διαδικασία σχετικά με αυτήν μπορεί να κινηθεί κατά τον ίδιο τρόπο,

ως εάν η απόφαση είχε εξ υπαρχής εκδοθεί από το δικαστήριο εκτελέσεως.»

- 15 Το αιτούν δικαστήριο διευκρινίζει ότι η κεντρική αρχή που ορίστηκε για την Αγγλία και την Ουαλία, σύμφωνα με το άρθρο 49 του κανονισμού 4/2009, είναι ο Lord Chancellor (Υπουργός Δικαιοσύνης, Ηνωμένο Βασίλειο), ο οποίος, με τη σειρά του, έχει εκχωρήσει τις αρμοδιότητες αναγκαστικής εκτελέσεως στη Reciprocal Enforcement of Maintenance Orders Unit (μονάδα αμοιβαίας εκτελέσεως διατάξεων περί διατροφής, στο εξής: REMO).

Τα πραγματικά περιστατικά της διαφοράς της κύριας δίκης και τα προδικαστικά ερωτήματα

- 16 Ο P. S. και η M. S. συνήψαν γάμο το 2005 και χώρισαν το 2012. Απέκτησαν δύο τέκνα, ηλικίας, κατά την ημερομηνία υποβολής της αιτήσεως προδικαστικής αποφάσεως, 9 και 5 ετών. Το διαζύγιο απαγγέλθηκε με απόφαση του Amtsgericht Walsrode (περιφερειακό δικαστήριο του Walsrode, Γερμανία), το οποίο έλαβε μέτρα για τη ρύθμιση του δικαιώματος διατροφής των δύο αυτών τέκνων με διάταξη της 7ης Αυγούστου 2014 (στο εξής: διάταξη του γερμανικού δικαστηρίου).
- 17 Μετά την έκδοση του διαζυγίου, η M. S. και τα τέκνα της εξακολούθησαν να διαμένουν στη Γερμανία. Ο P. S. διαμένει και εργάζεται στο Ηνωμένο Βασίλειο. Αρνείται να καταβάλει διατροφή σύμφωνα με τους όρους της διατάξεως του γερμανικού δικαστηρίου, διότι, όπως υποστηρίζει, η M. S. εμποδίζει την επικοινωνία του με τα τέκνα.
- 18 Η M. S. υπέβαλε αίτηση περί εκτελέσεως της διατάξεως του γερμανικού δικαστηρίου ενώπιον του αιτούντος δικαστηρίου, ήτοι του High Court of Justice (England and Wales), Family Division [άνωτερου δικαστηρίου (Αγγλία και Ουαλία), τμήμα οικογενειακού δικαίου, Ηνωμένο Βασίλειο], η οποία στηριζόταν στις διατάξεις του κανονισμού 4/2009.
- 19 Το αιτούν δικαστήριο επισημαίνει ότι οφείλει, καταρχάς, να προσδιορίσει αν αίτηση εκτελέσεως διατάξεως περί διατροφής όπως η επίμαχη στην κύρια δίκη μπορεί να υποβληθεί απευθείας ενώπιον του δικαστηρίου που είναι αρμόδιο για υποθέσεις υποχρεώσεων διατροφής, εν προκειμένω του Family Court (δικαστηρίου οικογενειακών υποθέσεων, Ηνωμένο Βασίλειο), ή αν πρέπει, σε κάθε περίπτωση, να υποβληθεί προηγουμένως στην κεντρική αρχή του άρθρου 49 του κανονισμού 4/2009, ήτοι εν προκειμένω, στον Lord Chancellor (Υπουργό Δικαιοσύνης) ο οποίος θα τη διαβιβάσει στο Family Court (δικαστήριο οικογενειακών υποθέσεων) μέσω της REMO.
- 20 Το αιτούν δικαστήριο αναφέρεται στις διαφορετικές προσεγγίσεις που έχουν υιοθετήσει τα εθνικά δικαστήρια και επικαλείται, συναφώς, δύο υποθέσεις. Στην πρώτη υπόθεση, το αρμόδιο δικαστήριο έκρινε ότι ο αιτών μπορούσε να υποβάλει την αίτηση εκτελέσεως αποφάσεως απευθείας στο Family Court (δικαστήριο οικογενειακών υποθέσεων) και ότι εσφαλμένως η εθνική νομοθεσία απαιτεί μεσολάβηση της κεντρικής αρχής. Στη δεύτερη υπόθεση, η οποία αφορούσε όχι την εκτέλεση αποφάσεως, αλλά την τροποποίησή της, το αρμόδιο δικαστήριο εξέφρασε επιφυλάξεις σε σχέση με την κρίση που διατυπώθηκε στην πρώτη υπόθεση και απεφάνθη ότι ο αιτών έπρεπε υποχρεωτικώς να

υποβάλει την αίτησή του μέσω της κεντρικής αρχής. Το αιτούν δικαστήριο προσθέτει ότι η REMO, απαντώντας σε ερωτήσεις στο πλαίσιο της υποθέσεως της κύριας δίκης, υποστήριξε ότι η εθνική νομοθεσία ορθώς προέβλεπε την υποχρεωτική προσφυγή στην κεντρική αρχή και ότι οι επίμαχες εθνικές διατάξεις είχαν εσκεμμένως διατυπωθεί με τον τρόπο αυτό.

- 21 Κατά την άποψη του αιτούντος δικαστηρίου, λαμβανομένου υπόψη τόσο του γράμματος των διατάξεων του κεφαλαίου IV του κανονισμού 4/2009, συμπεριλαμβανομένων αυτών του τμήματος 1 του εν λόγω κεφαλαίου, που ισχύουν στην Ομοσπονδιακή Δημοκρατία της Γερμανίας, όσο και του σκοπού του εν λόγω κανονισμού, πρέπει να είναι δυνατή η υποβολή αιτήσεως εκτελέσεως αποφάσεως περί διατροφής απευθείας στο Family Court (δικαστήριο οικογενειακών υποθέσεων), όπως στην περίπτωση μιας αμιγώς εσωτερικής καταστάσεως.
- 22 Το αιτούν δικαστήριο επισημαίνει ότι υφίσταται, ωστόσο, αμφιβολία επ' αυτού και ότι το ερώτημα εγείρεται επί του παρόντος στο πλαίσιο περισσότερων υποθέσεων στο Ηνωμένο Βασίλειο.
- 23 Υπό τις συνθήκες αυτές το High Court of Justice (England & Wales), Family Division [ανώτερο δικαστήριο (Αγγλία και Ουαλία), τμήμα οικογενειακού δικαίου] αποφάσισε να αναστείλει τη διαδικασία και να υποβάλει στο Δικαστήριο τα ακόλουθα προδικαστικά ερωτήματα:
- «1) Οσάκις δικαιούχος διατροφής επιδιώκει την εκτέλεση σε κράτος μέλος ευνοϊκής γι' αυτόν δικαστικής αποφάσεως που έχει εκδοθεί σε άλλο κράτος μέλος, παρέχουν οι διατάξεις του κεφαλαίου IV του κανονισμού 4/2009 σε αυτόν το δικαίωμα να υποβάλει αίτηση περί εκτελέσεως απευθείας στην αρμόδια αρχή του κράτους εκτελέσεως;
- 2) Σε περίπτωση καταφατικής απαντήσεως στο πρώτο ερώτημα, έχουν οι διατάξεις του κεφαλαίου IV του κανονισμού 4/2009 την έννοια ότι τα κράτη μέλη είναι υποχρεωμένα να θεσπίζουν διαδικασία ή μηχανισμό που να καθιστά δυνατή την αναγνώριση του εν λόγω δικαιώματος;»

Η διαδικασία ενώπιον του Δικαστηρίου

- 24 Με την αίτηση προδικαστικής αποφάσεως, το αιτούν δικαστήριο ζήτησε να εκδικαστεί η υπόθεση κατά την ταχεία διαδικασία του άρθρου 105, παράγραφος 1, του Κανονισμού Διαδικασίας του Δικαστηρίου. Η αίτηση αυτή απορρίφθηκε με διάταξη του Προέδρου του Δικαστηρίου της 27ης Ιουνίου 2016, S. (C-283/16, μη δημοσιευθείσα, EU:C:2016:482). Με απόφαση της 6ης Ιουνίου 2016, ο Πρόεδρος του Δικαστηρίου αποφάσισε την εκδίκαση της υποθέσεως κατά προτεραιότητα.

Επί των προδικαστικών ερωτημάτων

Επί του πρώτου ερωτήματος

- 25 Με το πρώτο ερώτημα, το αιτούν δικαστήριο ζητεί, κατ' ουσίαν, να διευκρινιστεί αν οι διατάξεις του κεφαλαίου IV του κανονισμού 4/2009 έχουν την έννοια ότι ο δικαιούχος διατροφής που επέτυχε την έκδοση ευνοϊκής γι' αυτόν αποφάσεως σε κράτος μέλος και επιδιώκει την εκτέλεσή της σε άλλο κράτος μέλος δύναται να υποβάλει αίτηση περί εκτελέσεως απευθείας στην αρμόδια αρχή του τελευταίου αυτού κράτους, όπως είναι ένα εξειδικευμένο δικαστήριο, ή αν μπορεί να υποχρεωθεί να υποβάλει την αίτησή του μέσω της κεντρικής αρχής του κράτους μέλους εκτελέσεως.
- 26 Η απάντηση στο ερώτημα αυτό απαιτεί την ερμηνεία του άρθρου 41, παράγραφος 1, του κανονισμού 4/2009 το οποίο αφορά τη διαδικασία και τους όρους εκτελέσεως σε κράτος μέλος αποφάσεων που εκδόθηκαν σε άλλο κράτος μέλος αναφορικά με υποχρεώσεις διατροφής.

- 27 Η διάταξη αυτή προβλέπει, στην πρώτη περίοδο, ότι, με την επιφύλαξη των λοιπών διατάξεων του κανονισμού 4/2009, η διαδικασία εκτελέσεως αποφάσεως που εκδόθηκε σε άλλο κράτος μέλος διέπεται από «το δίκαιο του κράτους μέλους της εκτελέσεως» και, στη δεύτερη περίοδο, ότι μια τέτοια απόφαση εκτελείται «υπό τους ίδιους όρους» με τις αποφάσεις που εκδίδονται στο κράτος μέλος εκτελέσεως.
- 28 Καθόσον παραπέμπει στην εφαρμογή του δικαίου του κράτους μέλους εκτελέσεως, η πρώτη περίοδος της εν λόγω διατάξεως θα μπορούσε, εκ πρώτης όψεως, να ερμηνευθεί υπό την έννοια ότι το κράτος μέλος εκτελέσεως δύναται, στο πλαίσιο των κανόνων σχετικά με τη διαδικασία εκτελέσεως, να προβλέψει την υποχρεωτική προσφυγή στην κεντρική αρχή του κράτους στο οποίο απευθύνεται η αίτηση.
- 29 Εντούτοις, λαμβανομένου υπόψη του γράμματος της δεύτερης περιόδου της ίδιας διατάξεως, κατά το οποίο η απόφαση πρέπει να εκτελείται «υπό τους ίδιους όρους» με τις αποφάσεις που εκδίδονται στο κράτος μέλος εκτελέσεως, θα μπορούσε να θεωρηθεί ότι το εν λόγω άρθρο 41, παράγραφος 1, αντιτίθεται στην υποχρεωτική προσφυγή στην κεντρική αρχή σε περίπτωση που αυτή δεν προβλέπεται για τις αμιγώς εσωτερικές υποθέσεις, όπως συμβαίνει στην περίπτωση του κράτους μέλους στο οποίο ανήκει το αιτούν δικαστήριο.
- 30 Κατά συνέπεια, πρέπει να εξετασθεί το περιεχόμενο της έννοιας «ίδιοι όροι» προκειμένου να εξακριβωθεί αν εθνική ρύθμιση όπως αυτή του άρθρου 4, παράγραφος 4, στοιχεία a, b και c, του παραρτήματος 1 της κανονιστικής ρυθμίσεως του 2011 για τη δικαιοδοσία και τις δικαστικές αποφάσεις σε αστικές υποθέσεις (υποχρεώσεις διατροφής) είναι σύμφωνη με το άρθρο 41, παράγραφος 1, του κανονισμού 4/2009, ακόμη και αν δικαιούχος διατροφής όπως η M. S., σε αντίθεση με δικαιούχο στο πλαίσιο αμιγώς εσωτερικών αιτήσεων, δεν μπορεί να προσφύγει απευθείας στο αρμόδιο δικαστήριο.
- 31 Συναφώς, πρέπει να ληφθεί υπόψη ο σκοπός του κανονισμού 4/2009 και του συστήματος στο οποίο εντάσσεται το άρθρο 41, παράγραφος 1, αυτού.
- 32 Όσον αφορά τον σκοπό του εν λόγω κανονισμού, από τις προπαρασκευαστικές εργασίες, και ιδίως από την Πράσινη Βίβλο της Επιτροπής, της 15ης Απριλίου 2004, σχετικά με τις υποχρεώσεις διατροφής [COM(2004) 254 τελικό], προκύπτει ότι σκοπός του νομοθέτη της Ευρωπαϊκής Ένωσης ήταν να αντικαταστήσει τις διατάξεις του τομέα των υποχρεώσεων διατροφής που περιλαμβάνονται στον κανονισμό (ΕΚ) 44/2001 του Συμβουλίου, της 22ας Δεκεμβρίου 2000, για τη διεθνή δικαιοδοσία, την αναγνώριση και την εκτέλεση αποφάσεων σε αστικές και εμπορικές υποθέσεις (ΕΕ 2001, L 12, σ. 1), με διατάξεις οι οποίες, λαμβανομένου υπόψη του εξαιρετικά επείγοντος χαρακτήρα που έχει η ικανοποίηση των αξιώσεων διατροφής, απλοποιούν τη διαδικασία ενώπιον του δικαστηρίου εκτελέσεως και, με τον τρόπο αυτό, την επιταχύνουν.
- 33 Το Δικαστήριο έχει υπενθυμίσει, στο ίδιο πνεύμα, ότι ο σκοπός του κανονισμού 4/2009 συνίσταται στη μεγαλύτερη δυνατή διευκόλυνση της εισπράξεως των διεθνών αξιώσεων διατροφής (απόφαση της 18ης Δεκεμβρίου 2014, Sanders και Huber, C-400/13 και C-408/13, EU:C:2014:2461, σκέψη 41).
- 34 Οι σκοποί αυτοί απλουστεύσεως και επιταχύνσεως προκύπτουν επίσης από τις αιτιολογικές σκέψεις 9 και 27 του κανονισμού 4/2009. Η αιτιολογική σκέψη 9 τονίζει ότι ο δικαιούχος διατροφής θα πρέπει να είναι σε θέση να επιτυγχάνει εύκολα, σε ένα κράτος μέλος, απόφαση που θα είναι αυτομάτως εκτελεστή σε άλλο κράτος μέλος χωρίς να απαιτείται καμία διαδικασία. Κατά την αιτιολογική σκέψη 27, ένας από τους σκοπούς που επιδιώκει ο κανονισμός 4/2009 είναι να περιορισθούν κατά το δυνατόν οι διατυπώσεις εκτελέσεως που θα μπορούσαν να δημιουργήσουν μεγαλύτερη επιβάρυνση για τον δικαιούχο της διατροφής.

- 35 Πρέπει, εξάλλου, να αναφερθούν οι αιτιολογικές σκέψεις 31 και 32 του κανονισμού 4/2009. Η αιτιολογική σκέψη 31 του κανονισμού υπογραμμίζει τη βούληση του νομοθέτη της Ένωσης να θεσπίσει σύστημα συνεργασίας μεταξύ των κεντρικών αρχών προκειμένου να διευκολύνει τη διασυνοριακή είσπραξη των αξιώσεων διατροφής και να βοηθήσει τους δικαιούχους διατροφής να επικαλούνται τα δικαιώματά τους σε άλλο κράτος μέλος. Η αιτιολογική σκέψη 32 του εν λόγω κανονισμού χαρακτηρίζει τη δυνατότητα προσφυγής στη συνδρομή αυτή ως «δικαίωμα».
- 36 Το σύστημα στο οποίο εντάσσεται το άρθρο 41, παράγραφος 1, του κανονισμού 4/2009 αντανακλά τους εν λόγω σκοπούς απλουστεύσεως και επιταχύνσεως στο κεφάλαιο IV του κανονισμού αυτού και προβλέπει τη δυνατότητα προσφυγής στη συνδρομή των κεντρικών αρχών του κεφαλαίου VII αυτού.
- 37 Στο πλαίσιο αυτό, καμία διάταξη του εν λόγω κεφαλαίου IV, το οποίο φέρει τον τίτλο «Αναγνώριση, εκτελεστότητα και εκτέλεση των αποφάσεων» και στο οποίο εντάσσεται το εν λόγω άρθρο 41, παράγραφος 1, δεν προβλέπει ειδική διαδικασία επιπλέον των διαδικασιών που εφαρμόζονται στο πλαίσιο αμιγώς εσωτερικών αιτήσεων και, ιδίως, υποχρεωτική προσφυγή στις κεντρικές αρχές των κρατών μελών.
- 38 Το γεγονός ότι δεν υφίσταται υποχρέωση προσφυγής στις κεντρικές αυτές αρχές αναδεικνύεται περαιτέρω σε σχέση με αποφάσεις που εκδίδονται σε κράτος μέλος, όπως η Ομοσπονδιακή Δημοκρατία της Γερμανίας, που δεσμεύεται από το Πρωτόκολλο σχετικά με το εφαρμοστέο δίκαιο στις υποχρεώσεις διατροφής, το οποίο συνάφθηκε στη Χάγη στις 23 Νοεμβρίου 2007. Το άρθρο 17 του κανονισμού 4/2009, το οποίο φέρει τον τίτλο «Κατάργηση της κήρυξης της εκτελεστότητας (exequatur)» και περιλαμβάνεται στο κεφάλαιο IV του κανονισμού, διευκρινίζει, στην παράγραφο 1, ότι οι αποφάσεις αυτές αναγνωρίζονται σε άλλο κράτος μέλος χωρίς να πρέπει να εφαρμοσθεί καμία διαδικασία. Το άρθρο 20, παράγραφος 1, του εν λόγω κανονισμού, που περιλαμβάνεται στο ίδιο κεφάλαιο IV, προσδιορίζει τα έγγραφα τα οποία ο επισπεύδων προσκομίζει «στις αρμόδιες για την εκτέλεση αρχές», διατύπωση που υποδηλώνει ότι η παράδοση των εγγράφων πραγματοποιείται απευθείας στις αρμόδιες αρχές.
- 39 Η υποβολή αιτήσεως προς τις κεντρικές αρχές προβλέπεται από τις διατάξεις που περιλαμβάνονται στο κεφάλαιο VII του κανονισμού 4/2009, σχετικά με τη συνεργασία μεταξύ κεντρικών αρχών. Κατά το άρθρο 51, παράγραφος 1, του κανονισμού αυτού, οι ως άνω αρχές παρέχουν αρωγή σε σχέση με τις αιτήσεις που προβλέπονται στο άρθρο 56, ιδίως διαβιβάζοντας τις εν λόγω αιτήσεις. Δυνάμει του τελευταίου αυτού άρθρου, δικαιούχος διατροφής που επιδιώκει την είσπραξη διατροφής «δύνатаι» να υποβάλει αίτηση για την εκτέλεση αποφάσεως που έχει ληφθεί ή αναγνωρισθεί στο κράτος μέλος στο οποίο υποβάλλεται η αίτηση. Στην περίπτωση αυτή, απευθύνεται, σύμφωνα με το άρθρο 55 του εν λόγω κανονισμού, στην κεντρική αρχή του κράτους μέλους διαμονής του, η οποία υποχρεούται να διαβιβάσει την αίτηση στην κεντρική αρχή του κράτους μέλους στο οποίο υποβάλλεται η αίτηση.
- 40 Από τα άρθρα 51 και 56 του κανονισμού 4/2009, θεωρούμενα υπό το πρίσμα των αιτιολογικών του σκέψεων 31 και 32, προκύπτει ότι η αίτηση συνδρομής προς τις κεντρικές αρχές, βάσει των διατάξεων που περιλαμβάνονται στο κεφάλαιο VII του κανονισμού, συνιστά δικαίωμα και όχι υποχρέωση. Κατά συνέπεια, είναι προαιρετική και τυγχάνει εφαρμογής μόνον εφόσον ο δικαιούχος διατροφής επιθυμεί να την υποβάλει, για παράδειγμα προκειμένου να υπερκερασθούν συγκεκριμένες δυσχέρειες, όπως ο εντοπισμός του τόπου κατοικίας του υπόχρεου διατροφής.
- 41 Ως εκ τούτου, είναι προφανές ότι ο κανονισμός 4/2009 προβλέπει δύο εναλλακτικούς τρόπους προσφυγής ενώπιον των αρμοδίων δικαστηρίων, έναν απευθείας, δυνάμει των διατάξεων του κεφαλαίου IV του κανονισμού αυτού, και έναν μέσω των κεντρικών αρχών, σε περίπτωση που ο δικαιούχος διατροφής ζητεί τη συνδρομή της κεντρικής αρχής του κράτους μέλους στο οποίο διαμένει, δυνάμει των διατάξεων του κεφαλαίου VII του εν λόγω κανονισμού.

- 42 Η ανάλυση αυτή επιρρωννύεται από το γράμμα του άρθρου 45 του κανονισμού 4/2009, που περιλαμβάνεται στο κεφάλαιο V. Το εν λόγω άρθρο, που αφορά τη νομική αρωγή, διακρίνει ρητώς μεταξύ δύο εναλλακτικών όσον αφορά την υποβολή αιτήσεως για την εκτέλεση από τον δικαιούχο διατροφής, ήτοι μέσω των κεντρικών αρχών «ή» απευθείας στις αρμόδιες αρχές.
- 43 Υπό τις συνθήκες αυτές, πρέπει να γίνει δεκτό ότι η υποχρέωση υποβολής της αιτήσεως στην κεντρική αρχή του οικείου κράτους μέλους, η οποία επιβάλλεται στον δικαιούχο διατροφής από εθνική ρύθμιση όπως η επίμαχη στην κύρια δίκη, ενώ αυτός επιθυμεί να υποβάλει αίτηση απευθείας στις αρμόδιες αρχές κατά τα οριζόμενα στο κεφάλαιο IV του κανονισμού 4/2009, και η οποία συνεπάγεται, κατά το αιτούν δικαστήριο, πρόσθετες καθυστερήσεις, είναι αντίθετη προς το άρθρο 41, παράγραφος 1, του κανονισμού, θεωρούμενο υπό το πρίσμα του σκοπού του εν λόγω κανονισμού και του συστήματος στο οποίο εντάσσεται η διάταξη αυτή.
- 44 Κατά συνέπεια, στο πρώτο ερώτημα πρέπει να δοθεί η απάντηση ότι οι διατάξεις του κεφαλαίου IV του κανονισμού 4/2009, και ειδικότερα το άρθρο 41, παράγραφος 1, έχουν την έννοια ότι ο δικαιούχος διατροφής που επέτυχε την έκδοση ευνοϊκής γι' αυτόν αποφάσεως σε κράτος μέλος και επιδιώκει την εκτέλεσή της σε άλλο κράτος μέλος δύναται να υποβάλει αίτηση περί εκτελέσεως απευθείας στην αρμόδια αρχή του τελευταίου αυτού κράτους μέλους, όπως είναι ένα εξειδικευμένο δικαστήριο, και δεν μπορεί να υποχρεωθεί να υποβάλει την αίτησή του μέσω της κεντρικής αρχής του κράτους μέλους εκτελέσεως.

Επί του δευτέρου ερωτήματος

- 45 Το δεύτερο ερώτημα αφορά τις συνέπειες για το κράτος μέλος εκτελέσεως μιας καταφατικής στο πρώτο ερώτημα απαντήσεως και, ειδικότερα, το αν υφίσταται υποχρέωση θεσπίσεως διαδικασίας ή μηχανισμού που να καθιστά δυνατή την υποβολή αιτήσεως απευθείας στην αρμόδια αρχή του κράτους μέλους εκτελέσεως.
- 46 Προκειμένου να δοθεί χρήσιμη απάντηση στο αιτούν δικαστήριο, είναι αναγκαίο όχι μόνον να εξετασθεί αν τα κράτη μέλη υποχρεούνται να θεσπίσουν μια τέτοια διαδικασία ή έναν τέτοιο μηχανισμό, αλλά και να διευκρινισθεί, σε μια περίπτωση όπως αυτή της κύριας δίκης, η υποχρέωση την οποία υπέχει το εθνικό δικαστήριο.
- 47 Όσον αφορά την εφαρμογή ενός κανονισμού, πρέπει να υπομνησθεί ότι κατά το άρθρο 288, δεύτερο εδάφιο, ΣΛΕΕ, μια τέτοια πράξη της Ένωσης είναι δεσμευτική ως προς όλα τα μέρη της και ισχύει άμεσα σε κάθε κράτος μέλος.
- 48 Η άμεση εφαρμογή του κανονισμού επιτάσσει η έναρξη της ισχύος του και η εφαρμογή του υπέρ ή σε βάρος υποκειμένων δικαίου να επέρχονται χωρίς να απαιτείται κανένα μέτρο περί εισδοχής του στο εθνικό δίκαιο, εκτός αν ο οικείος κανονισμός αναθέτει στα κράτη μέλη τη λήψη των αναγκαίων νομοθετικών, κανονιστικών, διοικητικών και οικονομικών μέτρων, προκειμένου οι διατάξεις του να μπορέσουν να εφαρμοστούν αποτελεσματικά (απόφαση της 14ης Ιουνίου 2012, *Association nationale d'assistance aux frontières pour les étrangers*, C-606/10, EU:C:2012:348, σκέψη 72).
- 49 Εν προκειμένω, ο κανονισμός 4/2009, ο οποίος άρχισε να εφαρμόζεται από τις 18 Ιουνίου 2011, προβλέπει στο άρθρο 76 την ετεροχρονισμένη εφαρμογή των διατάξεών του σε σχέση με την ημερομηνία θέσεώς του σε ισχύ, ήτοι την 20ή Ιανουαρίου 2009. Μεταξύ των δύο αυτών ημερομηνιών απέκειτο στα κράτη μέλη να τροποποιήσουν, ενδεχομένως, το εθνικό τους δίκαιο, προσαρμόζοντας τους διαδικαστικούς κανόνες τους προκειμένου να αποφευχθεί οποιαδήποτε αντίθεση προς τον κανονισμό 4/2009 και, ιδίως, προκειμένου να παρασχεθεί η δυνατότητα στους δικαιούχους διατροφής, όπως η Μ. Σ., να ασκήσουν το δικαίωμά τους προς υποβολή αιτήσεως απευθείας στην αρμόδια αρχή του κράτους μέλους εκτελέσεως, όπως αυτό προβλέπεται από τον εν λόγω κανονισμό.

- 50 Εν πάση περιπτώσει, από πάγια νομολογία του Δικαστηρίου προκύπτει ότι το εθνικό δικαστήριο το οποίο καλείται, στο πλαίσιο της αρμοδιότητάς του, να εφαρμόσει διατάξεις του δικαίου της Ένωσης έχει την υποχρέωση να διασφαλίσει την πλήρη αποτελεσματικότητα των κανόνων αυτών, αφήνοντας εν ανάγκη αυτεπαγγέλτως ανεφάρμοστη κάθε αντίθετη διάταξη της εθνικής νομοθεσίας, έστω και μεταγενέστερη, χωρίς να οφείλει να ζητήσει ή να αναμείνει την προηγούμενη εξαφάνισή της είτε διά της νομοθετικής οδού είτε μέσω οποιασδήποτε άλλης συνταγματικής διαδικασίας (βλ. μεταξύ άλλων, υπό την έννοια αυτή, αποφάσεις της 9ης Μαρτίου 1978, *Simmenthal*, 106/77, EU:C:1978:49, σκέψεις 21 και 24, της 22ας Ιουνίου 2010, *Melki και Abdeli*, C-188/10 και C-189/10, EU:C:2010:363, σκέψη 43, και της 4ης Ιουνίου 2015, *Kernkraftwerke Lippe-Ems*, C-5/14, EU:C:2015:354, σκέψη 32).
- 51 Κατόπιν των προεκτεθέντων, στο δεύτερο ερώτημα πρέπει να δοθεί η απάντηση ότι τα κράτη μέλη υποχρεούνται να διασφαλίσουν την πλήρη αποτελεσματικότητα του δικαιώματος που προβλέπεται στο άρθρο 41, παράγραφος 1, του κανονισμού 4/2009, τροποποιώντας, ενδεχομένως, τους διαδικαστικούς κανόνες τους. Εν πάση περιπτώσει, στον εθνικό δικαστή απόκειται να εφαρμόσει τις διατάξεις του εν λόγω άρθρου 41, παράγραφος 1, εν ανάγκη αφήνοντας ανεφάρμοστες τις αντίθετες διατάξεις του εθνικού δικαίου, και συνακόλουθα να παράσχει στον δικαιούχο διατροφής τη δυνατότητα να υποβάλει αίτηση απευθείας στην αρμόδια αρχή του κράτους μέλους εκτελέσεως, ακόμη και αν αυτό δεν προβλέπεται από την εθνική νομοθεσία.

Επί των δικαστικών εξόδων

- 52 Δεδομένου ότι η παρούσα διαδικασία έχει ως προς τους διαδίκους της κύριας δίκης τον χαρακτήρα παρεμπίπτοντος που ανέκυψε ενώπιον του εθνικού δικαστηρίου, σ' αυτό εναπόκειται να αποφανθεί επί των δικαστικών εξόδων. Τα έξοδα στα οποία υποβλήθηκαν όσοι υπέβαλαν παρατηρήσεις στο Δικαστήριο, πλην των ως άνω διαδίκων, δεν αποδίδονται.

Για τους λόγους αυτούς, το Δικαστήριο (έκτο τμήμα) αποφαινεται:

- 1) Οι διατάξεις του κεφαλαίου IV του κανονισμού (ΕΚ) 4/2009 του Συμβουλίου, της 18ης Δεκεμβρίου 2008, για τη διεθνή δικαιοδοσία, το εφαρμοστέο δίκαιο, την αναγνώριση και εκτέλεση αποφάσεων και τη συνεργασία σε θέματα υποχρεώσεων διατροφής, και ειδικότερα το άρθρο 41, παράγραφος 1, του κανονισμού αυτού έχουν την έννοια ότι ο δικαιούχος διατροφής που επέτυχε την έκδοση ευνοϊκής γι' αυτόν αποφάσεως σε κράτος μέλος και επιδιώκει την εκτέλεσή της σε άλλο κράτος μέλος δύναται να υποβάλει αίτηση περί εκτελέσεως απευθείας στην αρμόδια αρχή του τελευταίου αυτού κράτους μέλους, όπως είναι ένα εξειδικευμένο δικαστήριο, και δεν μπορεί να υποχρεωθεί να υποβάλει την αίτησή του στο τελευταίο μέσω της κεντρικής αρχής του κράτους μέλους εκτελέσεως.
- 2) Τα κράτη μέλη υποχρεούνται να διασφαλίσουν την πλήρη αποτελεσματικότητα του δικαιώματος που προβλέπεται στο άρθρο 41, παράγραφος 1, του κανονισμού 4/2009 τροποποιώντας, ενδεχομένως, τους δικονομικούς κανόνες τους. Εν πάση περιπτώσει, στον εθνικό δικαστή απόκειται να εφαρμόσει τις διατάξεις του εν λόγω άρθρου 41, παράγραφος 1, εν ανάγκη αφήνοντας ανεφάρμοστες τις αντίθετες διατάξεις του εθνικού δικαίου και, συνακόλουθα, να παράσχει στον δικαιούχο διατροφής τη δυνατότητα να υποβάλει αίτηση απευθείας στην αρμόδια αρχή του κράτους μέλους εκτελέσεως, ακόμη και αν αυτό δεν προβλέπεται από την εθνική νομοθεσία.

(υπογραφές)